

STYRKET PÆDAGOGISK LÆREPLAN

FOR

NR. LYNDELSE BØRNEHAVE & VUGGESTUE

2025

Udgave 2.

Indholdsfortegnelse

Hvem er vi?	2
Sammensætning af grupper	2
Sommerfugle	3
Mariehøns.....	3
Vuggestuen	3
Værdier	3
Pædagogisk grundlag.....	4
Børnesyn.....	4
Dannelse og Børneperspektiv.....	4
Leg	5
Læring	5
Børnefællesskaber	5
Pædagogisk læringsmiljø.....	6
Beskrivelse af vores organiserede læringsrum.....	6
Beskrivelse af vores friere læringsrum, herunder daglige rutiner	6
Samarbejde med forældre om børns læring.....	7
Af øvrigt samarbejde med forældre kan nævnes:.....	7
Børn i udsatte positioner	8
Sammenhæng til børnehaveklassen	9
Inddragelse af lokalsamfundet	9
Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø	10
Indblik i måden vi omsætter teori til praksis.....	11
De seks læreplanstemaer	11
Alsidig personlig udvikling	11
Social udvikling	12
Kommunikation og sprog	12
Krop, sanser og bevægelse	13
Natur, udeliv og science	14
Kultur, æstetisk og fællesskab	15
Evalueringskultur	15

Hvem er vi?

Institutionens omgivelser og geografi

Nr. Lyndelse Børnehave og Vuggestue ligger i et parcelhuskvarter i udkanten af Nr. Lyndelse i Faaborg-Midtfyn Kommune og overgik pr. 1.1. 2016 fra selvejende til privat institution.

Børnehaven er som flere af husene i området bygget i 1970'erne og rummer en ganske særlig stemning, når man kommer ind.

Omkring institutionen findes et stisystem, marker, skov og en bæk. Vi benytter os af de landlige omgivelser til gåture m.m., da vi vægter udelivet højt hele året.

Mange forældre og gæster udefra fremhæver vores store legeplads, som rummer mange forskellige muligheder for leg. Der er en stor bakke med rutsjebane, svævebane, vipper, gynger, legehuse, piratskib, bålhytte, boldbane m.m. Vi bruger en stor del af dagen ude.

I kraft af vores udeprofil har vores legeplads en masse grønne områder med "vilde" små oaser, som giver muligheder for fordybelse og mange typer af leg. Legepladsen i sig selv fordrer derfor en nysgerrig og eksperimenterende tilgang hos børnene til naturen omkring os.

Ca. 200 meter fra institutionen ligger den lokale friskole. Den lokale folkeskole, Carl Nielsen skolen, ligger omkring 750 meter fra institutionen.

Sammensætning af grupper

Institutionen har en årsnorm på 52 børn, hvoraf børnehaven har plads til 42 børn i alderen 2,11-6 år, og vuggestuen rummer 10 børn i alderen fra ca. 8 mdr-2,11 år.

Institutionen er opdelt i en børnehave med 2 stuer; Sommerfugle og Mariehøns samt en vuggestue. Hver af stuerne har deres egen garderobe, badeværelse samt grupperum tilknyttet.

Personalegruppen er bestående af både pædagoger og pædagogmedhjælpere, samt en pædagogstuderende. Vi ser en stor styrke i personalets mangeartede kompetencer inden for diverse pædagogiske og praktiske felter. Vi trækker i et vidt omfang på disse kompetencer på tværs af børnegrupperne, for at de kommer børnene til gode udviklingsmæssigt.

Nr. Lyndelse Børnehave

”Tid til leg & ro - et godt sted at gro”

Sommerfugle

Vi kan max have 21 børn på stuen.

Der er 2 faste medarbejdere, Dorte og Louise. Alt efter hvor mange børn der på stuen, ansættes der et ekstra personale.

Mariehøns

Vi kan max have 21 børn på stuen.

Der er 2 faste medarbejdere, Lykke og Aynora. Alt efter hvor mange børn der er på stuen, ansættes der et ekstra personale.

Vuggestuen

Vi kan max have 10 børn i vuggestuen.

Der er 3 faste medarbejdere, Malou, Pernille og Marketa, da alle pladser er besat.

Værdier

”Tid til leg og ro - et godt sted at gro”

Vores tilgang til børnene i huset og deres forældre er præget af, at vi ønsker, at der altid er tid til den nære relation - både mellem personalet, forældrene og deres børn. Det er vigtigt for os at møde børnene og deres nærmeste med et smil og ”godmorgen” når de kommer, og at få sagt ”farvel og tak for i dag”, når børnene bliver hentet. Vi har god tid til at sikre børnenes udvikling i hverdagen og vi sparrer jævnligt med forældrene om det enkelte barns udvikling og trivsel. Personalet har hver en time ugentligt til skriftligt arbejde, herunder at gennemgå børnenes trivsel og udvikling.

Vi er rolige af sind, og vi lærer børnene at respektere og tage ansvar for hinanden. Her er forældrene og personalet vigtige rollemodeller, som børnene kan spejle sig i. Fællesskabets værdier i form af rummelighed, forskellighed, ansvarlighed og det at udvise omsorg for hinanden, er en del af børnehavens og vuggestuens kultur.

Roen sørger vi for at finde i vores hverdag og daglige rytmer. Derfor har vi også fokus på støjniveauet i huset og indgår i dialog med børnene om at snakke med små stemmer og bruge ”inde ben”/”stilleben”, når vi er indenfor. At skabe plads og ro til fordybelse omkring børnene er en prioritet hos os, og derfor bruger vi de mange rum i børnehaven og vuggestuen med små kroge.

Pædagogisk grundlag

Børnesyn

Vi har fokus på at skabe et læringsmiljø, hvor nærvær og tryghed prioriteres.

Vi justerer os følelsesmæssigt efter barnet og er opmærksomme på, hvor barnet er lige nu, og respekterer alle barnets følelser eksempelvis når det er ked af det, vred eller glad. Vi hjælper barnet med at sætte ord på følelsen - også selvom vi ikke altid ved, hvad der ligger til grund for, at barnet har det sådan.

Vi respekterer den gode leg i læringsmiljøet og giver børnene tiden til fordybelse i leg. Når vi synger, spørger vi barnet: hvilken sang synes du, det skal være? Og giver dem dermed medbestemmelse.

Trivsel

For at observere, at et barn er i trivsel, gennemgår vi jævnligt deres udvikling.

Vi følger Faaborg Midtfnys kommunes Trivselslineal i forhold til børn- og ungestrategien.

Derudover har vi fokus på om børnene har andre at lege med, eller er meget alene.

At børnene udviser glæde, og har gåpåmod, når de udfordres med nye ting er for os et tegn på, at de er i trivsel.

Vi ser på børnenes mimik, kropssprog og fysiske udstråling. Her ser vi efter glade ansigter og øjne der stråler, når barnet fortæller om en oplevelse.

Vi lytter til forældrenes udsagn; om børnene har lyst til at komme i institutionen, om de fortæller om andre børn som de leger med osv.

Vi sørger for at barnet føler sig set og hørt samtidig med at børnene øver sig på at vente på deres tur ligesom de øver sig i, at det nogle gange er de andre børn der får lov til de ting de gerne vil.

Dannelse og Børneperspektiv

Vi voksne, forældre som personale, er rollemodeller for børnene. Derfor er vores måde at agere på, både verbalt som nonverbalt vigtigt, idet børnene kopierer os, når de selv står i en lignende situation.

Vi vægter meget, at vi alle får sagt "godmorgen" og "farvel" til hinanden hver dag. Ligeledes øver vi at sige tak til hinanden f.eks. når nogen deler noget ud eller hvis nogen hjælper en.

Barnets dannelsesproces sker igennem hele dagen, hvor der opstår mange situationer i det sociale fællesskab, hvor børnene skal træffe beslutninger om, hvad der er rigtigt og forkert.

Vi skal åbne barnets verden ved at introducere barnet for og inddrage barnet i at blive et "helt" menneske og være tilfreds med den person man er. Det sker gennem opmuntring til deltagelse i demokratiske beslutninger.

Barnet skal stilles overfor simple valg, det kan håndtere og har kompetence til. Her vil barnet blive øvet følelsesmæssigt og trænet i at kunne bære, at det ønskede ikke altid bliver til noget, fordi den demokratiske beslutning måske gik i en anden retning.

Udvikling

Udvikling er en proces hvor barnet gradvist forandrer sig selv og sine kompetencer. Udviklingen følger barnet gennem livet, hvor der hele vejen mestres nyt. Det er en vigtig forudsætning for børns udvikling, at de føler sig trygge og har tillid til personalet.

Vi understøtter børnenes udvikling ved, at vi giver dem tid til at øve sig på forskellige færdigheder. Nogle børn skal kun øve sig få gange, mens andre har brug for at øve sig mange gange. Fælles for dem alle er dog, at de har brug for tiden og roen til det.

Leg

Legen har værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud (Den styrkede pædagogisk læreplan – Rammer og indhold, s. 18).

Vi vægter, at der skabes plads til børnenes spontane og selvorganiserede leg samt det pædagogiske personales rammesatte leg.

Det pædagogiske personale understøtter legen ved at iagttage børnenes leg og samtidig have en opmærksomhed på det enkelte barns trivsel i legen.

Vi har fokus på legen, da det bl.a. er i legen, at børnene lærer.

Legen viser desuden, hvad børnene er optaget af her og nu.

Læring

Hele dagen er et stort læringsrum – både sammen med voksne og sammen med andre børn. Den voksne har en bevidsthed om, at der er læring i alt. Barnet inddrages i de daglige rutiner - eksempelvis under måltiderne og i garderoben, hvor der skal holdes orden og hvor vi vægter at børnene selv skal kunne nå deres ting. Børnene i børnehaven oplever også at være dagens hjælpere, hvor de hjælper med at dækkebord, dele madpakker ud m.m.

Læring kan være tilbud/aktiviteter som vi som personale sætter i gang og sker blandt andet når vi som personale går foran og viser/instruerer i nye lege/aktiviteter. Når børnene er godt i gang med aktiviteten/legen, trækker personalet sig og er mere på sidelinjen end foran. Til sidst for at gå bagved og give børnene lov til at prøve kræfter med aktiviteten selv, men stå til rådighed, hvis børnene har brug for hjælp.

Børnene skaber også deres egen læring, det gør de i gennem lege der giver dem værdi.

Børnefællesskaber

Vi har en kultur i Danmark, hvor børnene hurtigt skal ud og være en del af et større fællesskab. F.eks. når barslen er slut og det lille vuggestuebarn skal ud og begå sig i en større verden, mens mor og far er på arbejde.

Børnene får hele tiden nye erfaringer med børnefællesskaber, da deltagelsen i fællesskabet bliver mere og mere nuanceret jo ældre barnet bliver. Eksempelvis er der stor forskel på vuggestuebarnet, der begynder at få øje på de andre børn og så småt begynder at danne de første venskaber inden de begynder i børnehaven, og børnehavebarnet der hele tiden udvider sine sociale relationer og efterhånden leger nogle mere komplicerede rolle- og regellege.

Børnefællesskaber opstår når børnene er fælles om noget bestemt. Det er netop den fælles genstand, der definerer fællesskabet. Børnenes lege er et af de mest naturlige områder for børn at bygge fællesskaber omkring.

Nr. Lyndelse Børnehave

"Tid til leg & ro - et godt sted at gro"

Vi er bevidste om vores position i forhold til at gå foran i legen, hvis der er børn der har svært ved at være en del af et fællesskab.

I de daglige rutiner indgår der fællesskaber, uanset om man går i vuggestuen eller i børnehaven. F.eks. samlinger, hvor der nogle dage er faste læringspunkter på dagsordenen, andre dage, hvor det er børnene der på skift byder ind med indhold. Her støtter personalet op, så børnene oplever, at de sammen får gjort noget - om det er en sangleg, historie eller andet er ikke så vigtigt.

Vi bruger Fri For Mobberi i vores dagligdag i huset, hvor særligt bamseven er i fokus, men der snakkes også om dialogkort og holdes børnemøder efter behov.

Vi spiser sammen, og holder bordskik (her er forskellige regler om det er et vuggestuebarn, mindre børnehavebarn eller et af de store børnehavebørn.)

Pædagogisk læringsmiljø

I vores dagligdag ønsker vi at skabe fleksible læringsmiljøer, som kan justeres i forhold til den aktuelle børnegruppe. Både inde og ude indretter vi os efter hvordan vi ser vores børnegruppes leg. Det er vigtigt for os at tilbyde det enkelte barn et miljø, hvor der er mulighed for at modtage læring hele dagen - både sammen med og uden en voksen.

Beskrivelse af vores organiserede læringsrum

Legetøjet er tilgængeligt og i børnehøjde, og der skabes små kroge ude som inde til den uforstyrrede leg samt mulighed for at børnene kan blive udfordret i deres hverdag.

Vi tilpasser de læringsrum vi har i forhold til børnegruppen, deres interesser og vores fokuspunkter. Eksempelvis kan den ene gruppe have fokus på rollelege, og derfor indrettes der i en periode en café i et mindre lokale. Her vil et personale starte legen, og vise/guide/inspirere til hvordan man kan bruge en café. Derved får børnene lært nogle færdigheder med hjælp fra personalet, som de senere selv kan prøve kræfter med.

Derudover har vi i perioder planlagte aktiviteter, hvor vi tilpasser rammerne for læringsrummet, dette kunne f.eks. være når vi har fokus på krop, sanser og bevægelse i efteråret. Her inddrages både læringsrum inde som ude.

Beskrivelse af vores friere læringsrum, herunder daglige rutiner

Vi har megen fokus på vores læringsrum, i forhold til selvhjulpethed. Dette ses blandt andet i garderoberne, hvor børnene opfordres til at hjælpe hinanden. Dette fordi de børn der mestrer en færdighed, kan øve sig i at formidle denne færdighed videre til en ven. Dette er med til at understøtte barnets selvværd og identitet.

Nr. Lyndelse Børnehave

"Tid til leg & ro - et godt sted at gro"

Det barn der modtager hjælp fra en ven får lært, at vi er gode til forskellige ting, og det er okay at vi alle ikke er ens, samt at turde spørge om hjælp fra en ven.

Vi øver også at holde styr på sine egne ting. F.eks. ved at rydde op på garderobepladsen og lægge ens ting på plads når man er færdig med at bruge dem. Ligeledes pakker børnene i børnehaven hver dag deres rygsæk om eftermiddagen efter eftermiddagsmadpakker. Børnene lægger her deres drikkedunk og madpakker i deres rygsæk for at de får øvet at pakke deres ting.

Samarbejde med forældre om børns læring

Forældresamarbejdet er en utrolig vigtig del af hverdagen både for os og forældrene, men ikke mindst for børnene. I Nr. Lyndelse børnehave vil vi sammen med forældrene gå i samarbejde om børns brede læring, udvikling, dannelse og trivsel (LUDT), både i det formelle og uformelle rum.

Samarbejde om børns brede læring betyder, at såvel dagtilbuddet som forældrene har et ansvar.

Forældrene bør eksempelvis holde sig orienteret og bakke op om det arbejde, der foregår i dagtilbuddet i forhold til barnets og børnegruppens trivsel, aktiviteter og læring, ved bl.a. at være på Intra hver dag og at læse opslagene her i huset.

Personalet har i forældresamarbejdet fokus på en god dialog, hvor der etableres en sammenhæng i barnets liv derhjemme og i institutionen. Når et barn starter hos os, tilbyder vi opstartssamtaler, hvor vi fortæller om dagtilbuddet og spørger ind til barnets historik/forhistorie. Det er vigtigt for os, at alle er trygge ved opstarten og vi planlægger i samspil med forældrene hvordan starten for barnet skal være. Efter ca. 3 mdr. vil vi tilbyde en samtale om hvordan det er at have barn her i Nr. Lyndelse børnehave/vuggestue. Her vil vi primært lægge vægt på forældrenes/barnets oplevelse af opstarten og det at have en hverdag her i huset. Der er samtidig mulighed for at drøfte eventuelle indsatsmuligheder, hvis vi eller forældrene har en bekymring omkring barnets trivsel eller udvikling.

I den løbende dialog omkring barnet indgår også den uformelle snak i garderoben, på stuen og på legepladsen, som kan byde på lejlighedsvis fortælling om børnenes sociale hverdagsliv. Der kan her udveksles erfaringer om hvordan natten er gået, oplevelser i weekenden, hvad barnet evt. går til/fritidsinteresser, osv., og dialogen med forældrene kan understøtte og fremme barnets læring, udvikling, dannelse og trivsel.

I det mere formelle rum tilbydes en afsluttende forældresamtale ved overgang fra vuggestuen til børnehaven. Her vil personale fra børnehaven deltage. Derudover tilbyder vi en samtale ca. 3-4 mdr. Efter start i vuggestuen eller børnehaven. Herefter tilbydes der en samtale i overgangen fra vuggestue til børnehaven, og igen inden børnehaven børnene skal i Forårs SFO og skole. Personalet arbejder løbende med et internt udviklingsskema med udgangspunkt i TRAS og TRASMO, fra barnet er 2 år og indtil skole. Dette for at sikre at vi ser barnet og dens udviklings løbende. Det vil være ved disse samtaler er det også muligt for personalet at vejlede forældrene om, hvordan de kan bidrage positivt til barnets brede læring og udvikling: læse højt, synge tale med barnet om mange emner, så barnets sprog og erfaringsverden udvides. Derudover tilbydes der altid samtaler ved behov.

Af øvrigt samarbejde med forældre kan nævnes:

- Forældrehåndbog, hvor forældrene kan orientere sig om den pædagogiske samt praktiske dagligdag i institutionen.

- Forældremøde, hvor vi kan have et oplæg om den pædagogiske dagligdag
- Valg til bestyrelsen i børnehaven/vuggestuen
- Bedsteforældredag, sensommerfest, julefrokost
- Arbejdsdag 1 gang i foråret og 1 gang i efteråret. + Hjælp til græsslåning i sommerhalvåret.

Børn i udsatte positioner

Vi er opmærksomme på, at alle børn kan få brug for få støttet ekstra op om deres udvikling på et tidspunkt i deres liv, dette kan dreje sig om små som større udviklingsområder.

Vi har forskellige kompetencer i institutionen, som gør at vi sammen med forældrene, kan afprøve forskellige tiltag i institutionen samt i hjemmet. Har dette ikke positive resultater har vi de samme muligheder som de offentlige institutioner, i at søge vejledning hos Kommunens PPR, som består af følgende fagpersoner:

- Pædagogisk Psykologisk konsulent
- Ergo-/fysioterapeut
- Tale-/hørekonsulenter
- Sundhedsplejerske
- Forebyggelses Børne-Unge socialrådgiver

Det pædagogiske læringsmiljø er rammen om det gode børneliv for ALLE børn i vuggestuen og børnehaven. Som tidligere beskrevet vil vi gerne tilbyde et trygt og udviklende pædagogisk læringsmiljø, hvor der er alsidighed i både indretning og lege- og aktivitetsmuligheder samt tydelighed i forventninger og kommunikation. Når personalet oplever et barn, hvis udvikling og trivsel giver anledning til en særlig opmærksomhed, indledes et udvidet samarbejde med forældrene, og efter behov inddrages eksterne konsulenter i det fortløbende samarbejde for (igen) at få barnet i trivsel og udvikling.

Vi har god erfaring med, at både forældre og personale får konkret og relevant sparring i det tværfaglige samarbejde omkring børnene og, at der i fællesskab udarbejdes indsatsplaner for relevante tiltag. Når der er børn i udsatte positioner i en eller flere af vores børnegrupper, er det personalets opgave at tilpasse læringsmiljøet, så der i hverdagen skabes gode deltagelsesmuligheder også for disse børn. Der kan helt konkret fx organiseres i mindre grupper; der kan tilbydes sprogstimulerende tiltag; der kan være behov for at der tages særlige hensyn eller at der helt bevidst foretages et voksenshift undervejs osv. Der kan desuden være et særligt fokus på relations arbejde eller på at styrke strukturen i hverdagssituationerne via piktogrammer eller lignende. Også i de vokseninitierede lege og aktiviteter er det vigtigt, at der arbejdes med differentiering af aktivitetsudvalget, så det tilpasses den aktuelle børnegruppes sammensætning og behov.

Legestøttende aktiviteter er eksempelvis med succes blevet brugt i små legegrupper, hvor børnenes styrker og ressourcer i særlig grad italesættes og fremhæves; hvor følelser og handlinger benævnes, og hvor fokus er på at bevare og forstørre de voksnes positive forventninger til børnenes mestring. Så selv om vi generelt har et stort fokus på børneinddragelse og medbestemmelse, er vi også rammesættende, netop for at sikre alles deltagelsesmuligheder mest muligt. Vi har en opmærksomhed på, at børneinitierede lege og

aktiviteter kan mindske nogle børns deltagelsesmuligheder, hvorfor voksenguidning i "den frie leg" kan være påkrævet – og kan udføres ved at være med-legende.

Sammenhæng til forårs SFO

I april, et år før forventet SFO-start, begynder vi på vores "Storebørns gruppe".

Storebørns gruppen vil sammen med faste voksne lave forskellige aktiviteter som stille og roligt i trygge rammer vil forberede børnene til en positiv overgang til SFO-start. Her vil børnene blive klædt på til at møde nogle af de udfordringer, der vil komme. Fokus er på at styrke og guide børnene i forhold til modenhed, sociale kompetencer, selvhjulpenhed og udholdenhed.

I storebørns gruppen vægtes det højt, at børnene styrker deres sociale kompetencer ved f.eks. at kunne sætte ord på det mere personlige og følelsesmæssige, og få redskaber til konflikthåndtering og til demokratiske beslutningsprocesser.

I slut foråret/sommer holder vi et møde, hvor vi vil orientere om ideer/planer/tanker om hvad vi i samarbejde med forældrene vil arbejde os hen imod.

I samarbejde med Carl Nielsen Skolen og Friskolen og de andre lokale børnehaver, skal vi på SFO-besøg 4 gange før start i februar/marts.

Vi deltager med storebørns gruppen i de arrangementer vi bliver budt til fra skolerne og vi afholder ligeledes en forældresamtale i nov. til feb. inden børnene sendes til Forårs SFO'en/skolen.

Inddragelse af lokalsamfundet

Vi inddrager vores lokalsamfund i det omfang det er muligt. Vi går ture og er i skoven, samt på markerne når der lige er høstet. Vi leger i vores lokale legepark og handler ind i den lokale Brugs. Alle børn der kan gå eller kravle, deltager i motionsløbet, fredag op til efterårsferien. Vuggestuen, laver aktiviteter der passer til dem. De store vuggestuebørn og de mindste børnehavebørn løber rundt ude på legepladsen. De lidt større børnehavebørn får lov til at løbe udenfor institutionen på fortovet i kvarteret omkring os. Der er voksne der løber med, både forrest, i midten evt. Vagter ved veje og som opsamlere. Vi møder som regel løbende skolebørn på vores tur.

Vi indgår i åben-låge-dage i samarbejde med kommunen, og vi er åbne for besøg fra de forskellige dagplejere ud over åben-låge-dage.

Vi har sidste år startet samarbejdet med det lokale plejehjem op igen, efter det blev sat på pause i forbindelse med Covid-19. Vi besøger plejehjemmet 3 gange om året, hvor vi synger årstidens sange, og bagefter hygger vi os. Her deltager børnehavebørnene og de ældste vuggestuebørn. De yngste vuggestuebørn bliver hjemme i de rolige og vante omgivelser, da dette kan virke for overvældende. Der er flere gå-ruter i Nr. Lyndelse. Dem tager vi på, hvor vi snakker om hvad vi ser og evt. Historien der ligger bag denne gå rute. Det kan være forbi den gamle mølle osv.

Når det er muligt låner vi gymnastiksalen enten på Friskolen eller på Carl Nielsen Skolen.

Derudover er de store børnehavebørn til teater hvert år på Nr. Lyndelse Friskole,

Hvert år inviterer Carl Nielsen Skolen alle kommende forårs-SFO-børn til nytårstaffel, hvor vi deltager.

I december er det fast tradition, at Friskolen går Luciaoptog hos os.

Disse tiltag og brug af de lokale skoler, er med til at gøre børnene trygge ved at komme på skolerne, da de har været sammen med deres venner fra børnehaven og kendte voksne under besøgene.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

Her i huset retter vi vores opmærksomhed mod at skabe en god stemning for alle der træder ind ad døren, både børn og voksne.

I forhold til det psykiske børnemiljø arbejder vi udviklende med det relationelle, der giver basis for tillid, tryghed og tilknytning. Vi guider børnene i at omgås hinanden, så der er en god omgangstone. Vi bruger materialet "Fri For Mobberi" i hele institutionen, selv med de helt små i vuggestuen.

I de fysiske rammer har vi fokus på, at både voksne og børn er medhjælpende til at tingene kommer på plads efter brug. Dette er med til at mindske risikoen for faldulykker. Samtidig hjælper det børnene i deres leg når de ved hvor de kan finde legetøjet. F.eks. er madlegetøjet kommet på plads ved legekøkkenet. Vi vil gerne skabe ro og fordybelse til børnenes leg og er derfor opmærksomme på at mindske støjniveauet

indendørs. Vi indretter med legetæpper på gulvet, støjdæmpende plader på væggene, voksduge på bordene og filtdutter under skamlerne. Alle sammen tiltag der er med til at give en bedre akustik. I børnehaven bruges et støjøre, som gør det visuelt for både børn og voksne når lydniveauet bliver for højt. Da vi bruger vores uderum til større kropslig udfoldelse en stor del af dagen øver vi med børnene at indenfor snakker vi med stille stemmer og "indeben er stilleben".

Vi lægger vægt på at skabe et æstetisk børnemiljø. Vi er opmærksomme på hvordan vi formidler i børnehøjde. Vi bruger illustrationer på væggene til at guide børnene og til at støtte op om deres udvikling. Det kan være lige fra den sproglige udvikling til selvhjulpethed. Vi giver også børnene mulighed for at udtrykke sig æstetisk, både i aktiviteter og i deres leg. Vi vægter kreativitet højt og lader børnene eksperimentere med forskellige materialer og løsningsmuligheder.

Indblik i måden vi omsætter teori til praksis

I Nr. Lyndelse børnehave er vi bevidste om at sørge for et godt samspil samt gode relationer med udgangspunkt i Marte Meo, som er en metode, hvor man arbejder med at finde de øjeblikke, hvor der er et godt samspil og få det til at vokse. Vi ved, at det er når vi har gode relationer og er i trivsel at udvikling vil finde sted.

Vi har fokus på vores måde at kommunikere på. Vi er anerkendende og er opmærksomme på; vores tonefald, vores mimik, vores kropssprog og øjenkontakt.

Gennem både Marte Meo og Hjernesmart Pædagogik forsøger vi at "vende" vores sprog ved at fortælle børnene hvad vi gerne vil have i stedet for det som vi ikke ønsker. Eksempelvis "Vi løber udenfor" i stedet for "Her må vi ikke løbe".

Vi benævner børnene i deres lege og aktiviteter: "Du hopper" og "Du maler med den røde farve". Det gør vi bl.a. for at styrke børnenes sproglige udvikling og deres selvregistrering. Vi anerkender og sætter ord på børnenes følelser: "Du er ked af det, du savner din mor". Det er vigtigt at børnene bliver mødt i, hvordan de har det, og kan mærke på egen krop, at ingen følelser er forkerte. Herigennem lærer børnene, at de alle har en værdi i fællesskabet trods deres forskelligheder. En af måderne vi arbejder med fællesskaber på, er gennem Fri for Mobberi. Ved f.eks. børnemøder, massage og sanglege.

De seks læreplanstemaer

Alsidig personlig udvikling

Vores praksis bygger på en børnekultur, hvor vi ønsker at styrke børnenes evne til at lære at hjælpe hinanden, bl.a. ved at kunne aflæse kropssprog, gestik og mimik. Når færdigheder udvikles hos det enkelte barn i evnen til at kunne aflæse og hjælpe et andet barn, er dette med til at styrke barnets selvværd. Samtidig styrkes barnet derved i at blive set og hørt og i at være en bidragsyder i demokratiske processer. Som det fremgår i vores værdigrundlag, har børnene brug for at interagere med hinanden for at lære at kunne sætte egne grænser og respektere andres.

I garderoben understøtter vi barnets deltagelse og det at indgå i samspil med andre. Det synliggør for børnene, hvad selvhjulpethed vil sige: Når andre kan selv, bliver man selv inspireret til at øve sig. Barnet kan se et mål ved at komme i tøjet og ud på legepladsen først eller før nogle af legekammeraterne. I vuggestuen, bruges der somme tider så megen tid på processen om at komme i flyverdragten, at børnene kun når at være udenfor i kortere tid.

I børnehaven bliver børnene oftest mere bevidste mens de øver og forhandler ift. at få tøjet på: Hvordan det gøres, lynes, osv. Det enkelte barn øver sig i at turde at sige fra, eller give udtryk for sit eget behov for selv at tage sit eget tøj på først

Social udvikling

Vi vægter legen som en mulighed for at øve sig i at mestre daglige færdigheder. Vi støtter børnene i at danne venskaber i deres leg og i at føle sig som en betydningsfuld del af fællesskabet.

Vores pædagogiske læringsmiljø understøtter udviklingen af relationer og empati hos børnene.

Vi har erfaring med, at børnenes sociale udvikling i vuggestuen spirer bedst i små grupper med en nærværende voksen. Når børnene er i de små grupper, har vi mulighed for at understøtte læringsmiljøet i sådan en grad, at børnene lærer at mærke sig selv, øver evnen til at føle empati og øver at udtrykke sig verbalt og nonverbalt, samt til at kunne sige fra, når egne grænser overtrædes. Vi guider og spejler børnene, og hjælper dem derigennem med at forstå verden. Når man får lov til at øve sin medindflydelse og deltagelse i de små grupper, oplever vi også, at børnene har mere mod på at prøve det af i det store fællesskab.

Der er mange ting i dagligdagen, som har indflydelse på den sociale udvikling. Børnene løser konflikter, de står i kø, de forhandler i deres lege, de har medbestemmelse, de oplever venskaber, de får omsorg af voksne og børn, de griner, de græder og erfarer verden. Vi italesætter overfor børnene, hvad andre børn har som styrke og anvender disse ressourcer for at sætte fokus på det vi ønsker at fremme. F.eks. ved at italesætte barnets hjælpsomhed, når det venter på tur, siger goddag/farvel etc.

Sociale kompetencer danner grundlag for fællesskabet, hvor børn har mulighed for at udfolde sig i leg og i samarbejdet med andre om at løse opgaver. Vi støtter børnene i at danne venskaber og lære, hvordan man kommer med i, en del af et fællesskab. Børn skal have plads til at give udtryk for egne følelser og behov, samtidig med, at de også lærer at forstå, at andre har de samme behov.

De voksne skaber gode muligheder for børnenes leg, ved at hjælpe børnene og opmuntre dem til at vise omsorg og tage hensyn til hinanden. Når vi sammensætter små lege- eller aktivitets-grupper, er det også med det sociale sammenspil for øje. Her kan det være en struktureret aktivitet eller leg, der er rammen for fællesskabet. Til samling bruger vi også materialet "Fri for Mobberi" der understøtter hvad en god ven er og hvordan en god ven kan hjælpe andre. Her oplever vi at børnene bidrager med gode ideer og løsningsforslag.

Kommunikation og sprog

Vi voksne agerer rollemodeller for børnene i institutionen, og understøtter børnenes sproglige udvikling i forhold til deres omverden og omgang med hinanden.

Vi er bevidste om at brugen af ordlege, rim, og sange kan bidrage til at udvide børnenes erfaringsverden. Samtidig understøtter vi den visuelle sproglige udvikling ved at bruge piktogrammer med tekst på billederne. Vi øver, at børnene kan koncentrere sig om en voksen der giver en besked, for derefter at kunne omsætte beskeden til handling.

Kommunikation og sprog er grundlæggende for at kunne indgå i fællesskaber med andre, derfor arbejdes der med dette læreplanstema hele dagen F.eks. under påklædning i garderoben, til samling eller når barnet skal vaske hænder på badeværelset.

Vi øver sproget gennem hverdagens mange begivenheder. I nogle af læringsmiljøerne opstår sproget igennem børnenes leg, i andre igennem voksenstyrede aktiviteter.

I børnenes leg, kan vi gå ind og understøtte det enkelte barns udtryk og hjælpe dem til at blive forstået og forstå. Vi oplever, at en anerkendende tilgang til barnet, hjælper barnet til at tro på sig selv, og giver barnet

mod til at forsøge at udtrykke sig. Vi arbejder med at spejle det nonverbale sprog, og hjælper børnene med at sætte ord på det de udtrykker med øjne, smil eller gråd.

Bøgerne er frit tilgængelige for børnene i hverdagen. Vi synger, øver rim og remser, får historier eller har fokus på andre temaer til de daglige samlinger.

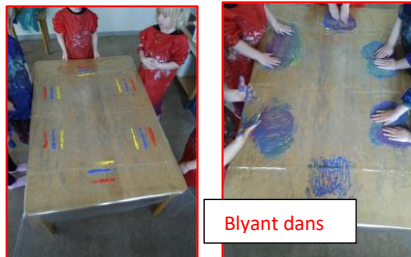
Vi har en fast låneaftale med Årslev bibliotek, hvor vi flere gange om året får udskiftet bøgerne i børnehaven.

Vi arbejder med materialet Hop om bord, som er et sprogligt materiale for børnehavebørn, og som børnene kommer til at arbejde videre med i skolen.

I garderoben kikker de store somme tider på piktogrammet og forklarer de mindre, hvad det er for noget tøj de skal på, f.eks. regntøj.

Krop, sanser og bevægelse

Kroppen er et komplekst og fantastisk sansesystem, der udgør fundamentet for basal udvikling, læring, kropsligt velvære, følelsesmæssige og sociale kompetencer. Bevægelse er helt centralt for alle mennesker. Uden jævnlig kropslig aktivitet falder kroppen hen, sanser sløves, koordineringsevnen falder mv. Derfor spiller krop, sanser og bevægelse en helt central rolle i børns udvikling. Bevægelse giver sunde, glade og selvbevidste børn. Når barnet oplever og får følelsen af at mestre, tør barnet at udfordre kroppen og egne grænser. Barnet udvikler sin personlighed og identitet.

Blyant dans

Vores læringsmiljøer inde og ude giver mulighed for, at barnet kan styrke og udfordre sin krop. Vi nusser, krammer, masserer og klemmer børnene hver dag, for at aktivere deres sanser via sansereceptorerne i huden.

Vi forsøger at være ude i det omfang det er muligt, da børnene udfordres på balancen, ved at gå på hhv. græs, jord, flis og det anlagte fliseareal. I sandkassen er der mange sanseindtryk. Sandet kan både være koldt, vådt, blødt eller varmt. Det knaser mellem gummerne når man putter det i munden. Musklerne aktiveres når der graves huller, finmotorikken aktiveres når der skal formes og pyntes fine sandkager. Vi bruger årstiderne til at erfare forandringerne i vores lille verden, leger med vand om sommeren og sneen om vinteren. Mærker både kulde, varme, regn og blæst.

Hverdagen i f.eks. vuggestuen tilrettelægges så barnet hele dagen får mange muligheder for at bruge sin krop og gøre sig erfaringer med den, for eksempel kravler barnet selv op på en stol, eller tager selv tøj på da har vi stor fokus på selvhjulpethed, hvilket ligeledes tilgodeser kroppens bevægelser og børnenes kropsbevidsthed. Vi er i dialog med forældrene om deres barns motoriske udvikling og giver vejledning i, hvordan de kan understøtte denne.

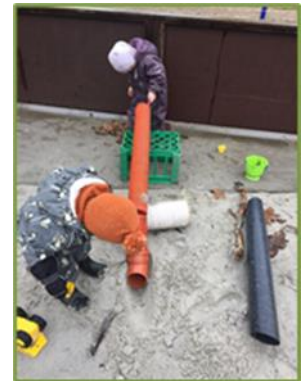

Vi skaber og understøtter læringsmiljøer, der indbyder til og fremmer børnenes udvikling af krop, sanser og bevægelse. Miljøer med aktiviteter der giver mulighed for at udvikle motoriske kompetencer, styrke, udholdenhed og bevægelighed - grovmotorisk såvel som finmotorisk.

Vores hverdage er tilrettelagt, så børnene har rig mulighed for at udfordre deres kroppe. Dette kan ske gennem fysisk aktive lege, men også i de rolige aktiviteter såsom at male, tegne, klippe, sanselege m.m. Vores legeplads med de mange muligheder for fysiske udfordringer, lege og aktiviteter giver meget stor mulighed for alsidig stimulering af sanserne.

Natur, udeliv og science

Naturen og udelivet er en vigtig del af vores daglige praksis, idet vi er ude en stor del af vores hver dag. Vi elsker at være engagerede, nysgerrige, eksperimenterende, undrende, følge børnenes spor og "bare at være i naturen" sammen med børnene. F.eks. ved at stille spørgsmålet; "hvor mon vandet løber/forsvinder hen?", når der leges med vand og mudder på legepladsen. Vi ser naturen som et fantastisk sted at sanse, opleve og være sammen med børnene. Her føler vi f.eks. vind og vejr mod vores hud, vi mærker orme, sand og krible krable dyr med vores hænder, gør os erfaringer ved at trille ned af bakken. I naturen er der god plads til; fysiske-, sanselige-, risikoorienterede- og fantasi/rollelege. Vi følger nøje og arbejder med naturens gang både ude og inde.

I foråret ser vi tegnene, når vi sammen med vores bedsteforældre planter en blomst, krydderurt eller andet. Vi følger planterne og ser de vokser sig store ligesom det pibler op af jorden og bladene springer ud. Vi smager på ting fra naturen. F.eks. laver vi mælkebøttepandekager og til Sankt Hans plejer vi at skåle i gransaft eller hyldeblomstsft.

Sommeren byder på huler, vandlege samt flotte blomster og lækker frugt på legepladsen.

Efteråret viser sig, når vi vores æbler er spiseklar og vi smager på dem, laver æblemost osv. Bladene begynder at tage forskellige gule og rødlige farver, vi samler blade i forskellige farver og størrelser, laver kranse m.m.

Vinterens kulde føler vi på vores kinder og udfordres, når sandlegetøjet fryser fast i sandkasse.

Vi gør meget ud af, at børnene gør sig erfaringer og er med i praktiske gøremål, hvilket giver gode snakke og en bedre forståelse af naturen. Vi arbejder med en begyndende matematisk opmærksomhed både spontant og planlagt til f.eks. samling, borddækning osv. ved at tælle, tale om stor, lille, former, mål og vægt eller i naturen finder store blade, små pinde, stort hul osv. Vi eksperimenterer med tyngdekraften, ser hvad kan flyde/synke og forstår størrelser og afstande, når vi måler diverse ting. Børnene udfordres på forskellige niveauer.

De ældste børnehavebørn tager på ugentlige skovture. Her får de en masse viden og erfaringer omkring naturen.

På legepladsen har vi en lille dødekasse, hvor vi kan ligge døde dyr i og følge forrådnelsesprocessen som de gennemgår.

Kultur, æstetisk og fællesskab

Vi vægter fællesskabet og samværet, vi øver os i at være sammen i både små og store fællesskaber. Fri for Mobberi og vores bamsevenner bruges til at understøtte børnenes forståelse af og deltagelse i fællesskabet uanset alder.

Vi holder samling hver dag, hvor børnene øver sig i at tale i gruppen, at lytte til andre og at vente på tur. Til samling, drøfter vi normer og regler og hvad der optager børnene. Vi taler bl.a. om "hvem bor hjemme hos jer" vi bor forskelligt – og der er forskellige regler hos forskellige familier. Vi gør meget ud af de forskellige traditioner, f.eks. laver vi gækkebreve til påske, sår karse og spiser fælles påskefrokost med "påskemad" og fint opdækket bord i hele institutionen. Til Jul klippe/klistrer vi, holder julefrokost, får besøg af Friskolen der synger Lucia.

I hverdagen gør vi brug af rim og remser, musik, eventyr og lege, f.eks. lille hund der er nogen der har taget dit kødben.

Vi fejrer børnenes fødselsdage, holder bedsteforældredag i foråret. Vi afholder arbejdsfremiddage forår og efterår. Børnehaveforeningen Humlebien holder et socialt arrangement uden personale for forældre og børn før sommerferien, og vi holder sensommerfest sidst i august/start september.

Bøger er i børnehøjde, da bøger er en måde at udtrykke sig på. Børnene arbejder med forskellige materialer (male, modellervoks, klippe og klistre) hvor de herigennem gør sig en masse erfaringer med forskellige sanseindtryk.

Vi vægter at materialerne er tilgængelige for børnene og understøtter børnenes forståelse af fællesskabet ved at arbejde i små og store grupper.

Evalueringkultur